

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

9 iunie 2016*

„Recurs — Înțelegeri — Articolul 81 CE — Piața spaniolă a bitumului rutier — Împărțirea pieței și coordonarea prețurilor — Durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului Uniunii Europene — Durata excesivă a procedurii în fața Comisiei Europene — Recurs cu privire la cheltuielile de judecată”

În cauza C-608/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 25 noiembrie 2013,

Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA, cu sediul în Madrid (Spania), reprezentată de O. Armengol i Gasull și de J. M. Rodríguez Cárcamo, abogados,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de C. Urraca Caviedes și de F. Castillo de la Torre, în calitate de agenți, asistați de A. J. Rivas, avocat,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a cincea, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a cincea, și domnii D. Šváby (raportor), A. Rosas și C. Vajda, judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, CEPSA/Comisia (T-497/07, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2013:438), prin care acesta din urmă a respins acțiunea având ca obiect anularea Deciziei C(2007) 4441 final a Comisiei Europene din 3 octombrie 2007 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] [cazul COMP/38.710 – Bitum (Spania)] (denumită în continuare „decizia în litigiu”), în măsura în care o privește, precum și, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

Cadrul juridic

- 2 Articolul 3 din Regulamentul nr. 1 al Consiliului din 15 aprilie 1958 de stabilire a regimului lingvistic al Comunității Economice Europene (JO 17, 1958, p. 385, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 3) prevede că „textele adresate de către instituții unui stat membru sau unei persoane aflate sub jurisdicția unui stat membru se redactează în limba statului în cauză”.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 3 Istoricul litigiului a fost prezentat la punctele 1-91, precum și 107 și 108 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.
- 4 Produsul vizat de încălcare este bitumul de penetrație, mai precis un bitum care nu a făcut obiectul niciunei prelucrări și care este utilizat pentru construirea și pentru întreținerea șoselelor.
- 5 Piața spaniolă a bitumului cuprinde, pe de o parte, trei producători, grupurile Repsol, CEPSA-PROAS și BP, și, pe de altă parte, importatori, printre care figurează grupurile Nynäs și Petrogal.
- 6 Grupul CEPSA-PROAS este un grup internațional de societăți din sectorul energiei, cotate la bursă și prezent în mai multe țări. Productos Asfálticos (PROAS) SA, filială deținută în întregime de CEPSA de la 1 martie 1991, comercializează bitum produs de CEPSA și produce și de asemenea comercializează alte produse pe bază de bitum.
- 7 PROAS a realizat în Spania, în urma vânzărilor sale de bitum de penetrație către terți, o cifră de afaceri de 90 700 000 de euro în cursul exercițiului comercial 2001, respectiv 31,67 % din piața în cauză. Cifra de afaceri totală consolidată a CEPSA-PROAS s-a ridicat la 18 474 000 000 de euro în 2006.
- 8 În urma unei cereri de imunitate prezentate la 20 iunie 2002 de una dintre societățile grupului BP în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 2002 privind cooperarea”), au fost efectuate verificări la 1 și 2 octombrie 2002 la societăți din grupurile Repsol, CEPSA-PROAS, BP, Nynäs și Petrogal.
- 9 La 6 februarie 2004, Comisia Europeană a trimis întreprinderilor în cauză o primă serie de solicitări de informații în temeiul articolului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE și 82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3).
- 10 Prin faxurile din 31 martie 2004 și, respectiv, din 5 aprilie 2004, unele societăți din grupul Repsol, precum și PROAS au prezentat Comisiei o cerere în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea, însoțită de o declarație de întreprindere.

- 11 După ce a adresat alte patru solicitări de informații întreprinderilor vizate, Comisia a deschis în mod formal o procedură și a notificat, de la 24 la 28 august 2006, o comunicare privind obiecțiunile societăților în cauză din grupurile BP, Repsol, CEPSA-PROAS, Nynäs și Petrogal.
- 12 Înainte de a notifica societăților în cauză din grupul CEPSA-PROAS comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a întrebat CEPSA, prin scrisoarea din 19 iulie 2006, dacă accepta ca Comisia să îi adreseze orice document oficial, comunicare privind obiecțiunile sau decizie pe care aceasta ar putea-o adopta în privința sa în limba engleză. Prin scrisoarea din 20 iulie 2006, CEPSA a declarat că Comisia îi putea notifica o comunicare privind obiecțiunile în limba engleză.
- 13 La 3 octombrie 2007, Comisia a adoptat decizia în litigiu, prin care a constatat că cele 13 societăți care erau destinatarele acesteia participaseră la un ansamblu de acorduri de împărțire a pieței și de coordonare a prețurilor bitumului de penetrație rutier în Spania (cu excepția Insulelor Canare).
- 14 Comisia a considerat că fiecare dintre cele două restrângeri ale concurenței constatate, și anume acordurile orizontale de împărțire a pieței și de coordonare a prețurilor, pune în lumină, prin însăși natura sa, cele mai grave tipuri de încălcări ale articolului 81 CE, care sunt susceptibile să justifice, potrivit jurisprudenței, calificarea drept încălcări „foarte grave”.
- 15 Comisia a stabilit „cuantumul de plecare” al amenzilor care urmau să fie aplicate la suma de 40 000 000 de euro luând în considerare gravitatea încălcării, valoarea pieței în cauză, estimată la 286 400 000 de euro pentru anul 2001, ultimul an complet al încălcării, și faptul că încălcarea era limitată la vânzările de bitum efectuate într-un singur stat membru.
- 16 Comisia a clasat ulterior societățile destinate ale deciziei în litigiu în diferite categorii, definite în funcție de importanța lor respectivă pe piața relevantă, în vederea aplicării tratamentului diferențiat, astfel încât să țină seama de capacitatea lor economică efectivă de a cauza un prejudiciu grav concurenței.
- 17 Grupul Repsol și PROAS, ale căror cote pe piața relevantă se ridicau la 34,04 % și, respectiv, la 31,67 % pentru exercițiul 2001, au fost clasate în prima categorie, grupul BP, cu o cotă de piață de 15,19 %, în a doua categorie, iar grupurile Nynäs și Petrogal, ale căror cote de piață variau între 4,54 % și 5,24 %, în a treia categorie. Pe acest temei, „cuantumul de bază” ale amenzilor care urmau să fie aplicate au fost adaptate după cum urmează:
  - prima categorie, pentru Repsol și pentru PROAS: 40 000 000 de euro;
  - a doua categorie, pentru grupul BP: 18 000 000 de euro și
  - a treia categorie, pentru grupurile Nynäs și Petrogal: 5 500 000 de euro.
- 18 După majorarea „cuantumulului de bază” al amenzilor în funcție de durata încălcării, și anume o perioadă de 11 ani și 7 luni în ceea ce privește PROAS (de la 1 martie 1991 la 1 octombrie 2002), Comisia a considerat că cuantumul amenzii care urma să fie aplicată acesteia trebuia majorat cu 30 % în temeiul circumstanțelor agravante, întrucât această întreprindere a figurat printre „motoarele” semnificative ale înțelegerii în cauză.
- 19 Comisia a decis de asemenea că, în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea, PROAS avea dreptul la o reducere cu 25 % a cuantumulului amenzii care ar fi trebuit să îi fie aplicată în mod normal.
- 20 Pe baza acestor elemente, CEPSA și PROAS li s-a aplicat în solidar o amendă de 83 850 000 de euro.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 21 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 decembrie 2007, reclamanta a solicitat anularea deciziei în litigiu în măsura în care o privește, precum și, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată. Aceasta a solicitat de asemenea obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 22 În susținerea acțiunii, reclamanta a invocat șapte motive.
- 23 Tribunalul a respins fiecare dintre aceste motive și, prin urmare, acțiunea în totalitate.
- 24 Cu titlu reconvențional, Comisia a solicitat Tribunalului, în exercitarea competenței sale de fond, să majoreze cuantumul amenzii aplicate CEPSA, cerere pe care acesta a respins-o.

Concluziile părților

- 25 Prin recursul formulat, CEPSA solicită Curții:
- anularea punctelor 1 și 3 din dispozitivul hotărârii atacate;
  - pronunțarea definitivă cu privire la litigiu, fără trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal, reducând cuantumul amenzii reținut în decizia în litigiu la un quantum pe care îl va considera corect și
  - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente recursului.
- 26 Comisia solicită Curții:
- respingerea recursului și
  - obligarea recurenteii la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 27 În susținerea recursului formulat, recurenta invocă șase motive.
- 28 Primele două motive, care trebuie examinate împreună, se întemeiază pe încălcarea normelor fundamentale de procedură și pe denaturarea faptelor în ceea ce privește regimul lingvistic. Al treilea motiv privește nerespectarea principiului proporționalității în stabilirea cuantumului amenzii aplicate recurenteii. Prin intermediul celui de al patrulea și al celui de al cincilea motiv, care trebuie examinate împreună, recurenta arată că Tribunalul a încălcat principiul respectării termenului rezonabil. Al șaselea motiv se întemeiază pe încălcarea articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, în versiunea aplicabilă litigiului.

Cu privire la primul și la al doilea motiv, întemeiate pe încălcarea normelor fundamentale de procedură și pe denaturarea faptelor în ceea ce privește regimul lingvistic

Argumentele părților

- 29 Prin intermediul primului motiv, îndreptat împotriva punctelor 113-115 și 119 din hotărârea atacată, recurenta impută Tribunalului că nu a anulat decizia în litigiu pentru încălcarea normelor fundamentale de procedură, care ar decurge din trimiterea de către Comisie grupului CEPSA a unei comunicări privind obiecțiunile în limba engleză, cu încălcarea articolului 3 din Regulamentul nr. 1, a articolului 3 TUE, precum și a articolului 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), astfel cum ar fi arătat, printre altele, în cadrul replicii sale, precum și în ședința de audiere a pledoariilor. În această privință, recurenta susține că este lipsit de relevanță faptul că a acceptat în mod liber și voluntar această încălcare.
- 30 Comisia apreciază că motivul întemeiat pe încălcarea normelor fundamentale de procedură și a Regulamentului nr. 1 constituie un motiv nou, inadmisibil în stadiul recursului. În subsidiar, aceasta consideră că motivul este neîntemeiat.
- 31 Prin intermediul celui de al doilea motiv, îndreptat, pe de o parte, împotriva punctelor 109, 110 și 114 din hotărârea atacată și, pe de altă parte, a punctului 115 din această hotărâre, recurenta impută Tribunalului că a denaturat faptele prin aceea că a constatat că ea acceptase în mod liber încălcarea regimului lingvistic și că nu s-a adus atingere dreptului său la apărare ca urmare a respectivei încălcări.
- 32 În această privință, recurenta arată, pe de o parte, că a trimis, la 20 iulie 2006, documentul prin care accepta să primească comunicarea privind obiecțiunile în limba engleză numai cu scopul de a evita o majorare a sancțiunii, determinată de faptul că trimiterea comunicării privind obiecțiunile după 1 septembrie 2006 ar fi condus Comisia la a pronunța împotriva sa o sancțiune considerabil mai împovărătoare.
- 33 Pe de altă parte, aceasta susține că faptul că respectiva comunicare nu fusese redactată în limba prevăzută trebuia considerat de Tribunal nu numai ca o încălcare a Regulamentului nr. 1, ci și ca o atingere adusă dreptului la apărare, în măsura în care a trebuit să obțină traducerea acestui document înainte de a răspunde la el și a fost astfel privată de exactitatea și de autenticitatea de care beneficiază orice original.
- 34 Comisia consideră, în ceea ce o privește, că Tribunalul nu a săvârșit nicio denaturare a faptelor și că, în orice caz, nu poate fi dovedită nicio încălcare a dreptului la apărare, din moment ce, în lipsa neregularității invocate, procedura nu ar fi condus la un rezultat diferit.

Aprecierea Curții

- 35 Cauza de inadmisibilitate invocată de Comisie trebuie înlăturată. Astfel, este admisibil ca o parte să invoce în fața Curții motive menite să critice în drept soluția reținută de Tribunal (a se vedea Hotărârea din 29 noiembrie 2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall și alții/Comisia, C-176/06 P, nepublicată, EU:C:2007:730, punctul 17). Or, la punctele 107-119 din hotărârea atacată, Tribunalul a răspuns în mod explicit la criticile reclamantei întemeiate pe încălcarea normelor fundamentale de procedură și a Regulamentului nr. 1. Prin urmare, este admisibil ca recurenta să invoce motive prin care critică în drept partea din hotărârea atacată în care sunt respinse aceste motive.
- 36 În ceea ce privește criticile întemeiate pe încălcarea normelor fundamentale de procedură și a Regulamentului nr. 1, precum și a articolului 3 TUE și a articolului 41 alineatul (4) din cartă, din jurisprudența Curții citată de Tribunal la punctul 115 din hotărârea atacată reiese că utilizarea limbii

prevăzute la articolul 3 din Regulamentul nr. 1 nu constituie o normă fundamentală de procedură, în sensul articolului 263 TFUE, a cărei încălcare afectează în mod necesar legalitatea oricărui document adresat unei persoane într-o altă limbă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, EU:C:1970:71, punctele 47-52). Astfel, potrivit acestei jurisprudențe, dacă o instituție adresează unei persoane din competența jurisdicțională a unui stat membru un text care nu este redactat în limba acestui stat, un asemenea procedeu afectează procedura numai dacă din acest lucru rezultă consecințe prejudiciabile pentru această persoană în cadrul procedurii administrative.

- 37 Rezultă că, contrar celor susținute de recurentă, numai dacă utilizarea, cu ocazia trimiterii comunicării privind obiecțiunile, a unei alte limbi decât cea prevăzută la articolul 3 din Regulamentul nr. 1 al Consiliului a avut consecințe prejudiciabile pentru recurentă, legalitatea acestei trimiteri și, prin urmare, a procedurii astfel inițiate pot fi repuse în discuție.
- 38 În această ultimă privință, argumentația recurente, invocată în cadrul celui de al doilea motiv, potrivit căreia Tribunalul ar fi denaturat faptele atunci când a constatat că consimțise în mod liber să primească comunicarea privind obiecțiunile în versiunea sa în limba engleză trebuie respinsă, fără a fi necesar ca Curtea să se pronunțe cu privire la eventuala sa temeinicie. Astfel, denaturarea invocată în speță nu poate conduce la anularea hotărârii atacate decât în măsura în care s-ar demonstra că viciul de consimțământ care ar decurge din aceasta, după caz, determinase o încălcare a dreptului la apărare al recurente în cadrul procedurii administrative.
- 39 Or, în vederea dovedirii unei astfel de încălcări, recurenta invocă, în esență, aceleași argumente cu cele pe care le-a prezentat deja în fața Tribunalului și care au fost respinse la punctul 113 din hotărârea atacată pentru motive față de care recurenta nu invocă nicio denaturare a faptelor. Prin urmare, aceste argumente trebuie respinse ca inadmisibile și rezultă că al doilea motiv nu poate fi admis în măsura în care se întemeiază pe o pretinsă denaturare a faptelor.
- 40 În consecință, primul și al doilea motiv trebuie respinse în totalitate.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea de către Tribunal a principiului proporționalității

Argumentele părților

- 41 Prin intermediul celui de al treilea motiv, îndreptat împotriva punctelor 321-332 din hotărârea atacată, recurenta impută Tribunalului că a afectat hotărârea atacată de un viciu de motivare, precum și că a încălcat principiul proporționalității, astfel cum este interpretat de Curte.
- 42 Tribunalul ar fi trebuit, asemenea soluției pe care a reținut-o în Hotărârea din 14 iulie 1994, Parker Pen/Comisia (T-77/92, EU:T:1994:85), invocată de recurentă în susținerea acțiunii, să reducă quantumul amenzii aplicate în solidar grupurilor CEPESA și PROAS, în măsura în care Comisia nu ținuse seama de proporția redusă – și anume 0,77% – pe care o reprezenta cifra de afaceri a produsului vizat de încălcare în raport cu cifra de afaceri globală a grupului CEPESA-PROAS, ceea ce conduce la faptul că quantumul final al amenzii aplicate CEPESA reprezenta mai mult de 90% din cifra de afaceri realizată de PROAS în ultimul an complet al încălcării.
- 43 Or, Tribunalul ar fi refuzat să aplice concluzia care se deduce din acea hotărâre, limitându-se la a constata, pe de o parte, că plafonul de 10% din cifra de afaceri a fost aplicat corect în speță, fără a trece la o examinare a caracterului relevant sau nerelevant al cifrei de afaceri reduse a produsului afectat de încălcare, și, pe de altă parte, că hotărârea menționată nu privește un grup de societăți.

44 Procedând astfel, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin aceea că a confirmat un nivel de sancțiune nu numai inadecvat, ci și excesiv până la a fi disproporționat în sensul punctului 126 din Hotărârea din 22 noiembrie 2012, E.ON Energie/Comisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738).

45 Comisia consideră că acest motiv este neîntemeiat.

Aprecierea Curții

46 În măsura în care recurenta impută Tribunalului faptul că a motivat insuficient respingerea argumentației privind caracterul disproporționat al amenzii aplicate grupului CEPSA-PROAS, trebuie să se constate că această afirmație provine dintr-o interpretare vădit eronată a hotărârii atacate.

47 Astfel, pentru a înlătura critica referitoare la caracterul disproporționat al amenzii aplicate în solidar grupului format din CEPSA și PROAS, Tribunalul a constatat, în primul rând, la punctul 316 din hotărârea atacată, că, în ceea ce privește grupul CEPSA-PROAS, fuseseră luate în considerare numai vânzările de bitum de penetrație ale PROAS. Acesta a arătat, în al doilea rând, la punctele 317 și 318 din această hotărâre, că niciun coeficient multiplicator nu fusese aplicat de Comisie. Tribunalul a considerat, în al treilea rând, la punctul 323 din hotărârea menționată, că Hotărârea din 14 iulie 1994, Parker Pen/Comisia (T-77/92, EU:T:1994:85), nu era pertinentă în speță ținând seama, pe de o parte, de faptul că, în decizia în litigiu, Comisia a luat în considerare numai quantumul vânzărilor produsului care face obiectul încălcării și, pe de altă parte, de faptul că, în Hotărârea din 14 iulie 1994, Parker Pen/Comisia (T-77/92, EU:T:1994:85), era vorba despre o societate independentă, astfel încât nu se punea problema unei eventuale luări în considerare a unei cifre de afaceri globale a grupului. În al patrulea rând, ca răspuns la argumentul CEPSA referitor la depășirea plafonului de 10% din cifra de afaceri prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [81 CE și 82 CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială 08/vol. 4, p. 269), Tribunalul a considerat, la punctul 324 din hotărârea menționată, că faptul că quantumul amenzii aplicate grupului CEPSA-PROAS era aproape egal cu cifra de afaceri totală a vânzărilor PROAS în ultimul an complet al încălcării în cauză nu permitea, în sine, să se decidă în sensul unei nerespectări a principiului proporționalității, constatându-se în această privință, la punctele 327-329 din aceeași hotărâre, că Comisia considerase în mod întemeiat că PROAS și CEPSA constituiau o unitate economică și că acest plafon trebuia calculat pe baza cifrei de afaceri cumulate a tuturor societăților care constituie entitatea economică unică ce acționează ca întreprindere în sensul articolului 81 CE.

48 Întrucât recurenta afirmă că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat caracterul proporțional al quantumului amenzii, trebuie amintit că nu este de competența Curții, atunci când se pronunță cu privire la chestiuni de drept în cadrul unui recurs, să substituie, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere, pronunțându-se asupra quantumului amenzilor aplicate întreprinderilor ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii. Astfel, Curtea ar trebui să constate o eroare de drept comisă de Tribunal, ca urmare a caracterului inadecvat al quantumului unei amenzi, doar în măsura în care aceasta ar aprecia că nivelul sancțiunii este nu doar inadecvat, ci și excesiv, până la a fi disproporționat (Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 205, precum și jurisprudența citată).

49 În această privință, trebuie amintit, astfel cum a constatat în mod întemeiat Tribunalul la punctul 328 din hotărârea atacată, că plafonul prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 trebuie calculat pe baza cifrei de afaceri cumulate a tuturor societăților care constituie entitatea economică unică ce acționează ca întreprindere în sensul articolului 81 CE, căruia îi corespunde în prezent articolul 101 TFUE (a se vedea Hotărârea din 8 mai 2013, Eni/Comisia, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punctul 109, Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia,

C-444/11 P, EU:C:2013:464, punctele 172 și 173, precum și Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 56). Astfel, proporționalitatea unei sancțiuni trebuie apreciată în special în lumina obiectivului de descurajare pe care îl urmărește aplicarea sa și luarea în considerare a acestei cifre cumulate este, așadar, necesară în vederea acestei aprecieri pentru a lua în considerare puterea economică a entității respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 ianuarie 2016, Toshiba Corporation/Comisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punctele 83 și 84).

- 50 Or, arătând în esență că quantumul amenzii aplicate grupului CEPASA-PROAS reprezintă mai mult de 90 % din cifra de afaceri a PROAS, recurenta nu prezintă, în susținerea afirmației sale, niciun element de natură să demonstreze că quantumul amenzii care i-a fost aplicată și care reprezintă mai puțin de 1 % din cifra de afaceri a grupului CEPASA-PROAS ar fi excesiv până la a fi disproporționat în sensul jurisprudenței Curții amintite la punctul 48 din prezenta hotărâre.
- 51 În măsura în care recurenta impută Tribunalului, întemeindu-se pe Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia (100/80-103/80, EU:C:1983:158), că nu a controlat dacă amenda aplicată era proporțională nu numai în raport cu cifra de afaceri globală a grupului, ci și în raport cu amploarea încălcării, este suficient să se constate că Tribunalul a aplicat în mod corect această jurisprudență întrucât a ținut seama nu numai de cifra de afaceri globală a grupului, ci și de vânzările de bitum de penetrație realizate de participanții la înțelegere, inclusiv cele ale PROAS. Pe de altă parte, recurenta nu a contestat punctele 315, 316 și 322 din hotărârea atacată, potrivit cărora PROAS a participat la încălcare pentru o perioadă de unsprezece ani și șapte luni. Aceasta nu a contestat nici majorarea de către Comisie a quantumului de bază al amenzii pentru a lua în considerare această lungă perioadă de participare la încălcare.
- 52 Ținând seama de cele de mai sus, al treilea motiv al prezentului recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al patrulea și la al cincilea motiv, întemeiate pe încălcarea principiului respectării termenului rezonabil

Argumentele părților

- 53 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, îndreptat împotriva punctelor 267-269 din hotărârea atacată, recurenta impută Tribunalului că a încălcat articolul 261 TFUE și articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003 prin refuzul de a statua cu privire la consecințele proprii sale întârzieri în pronunțarea hotărârii atacate. În această privință, recurenta susține că competența de fond de care dispune Tribunalul îi impunea să țină seama de toate împrejurările de fapt și de drept ale cauzei și în special de principiul respectării termenului rezonabil.
- 54 Al cincilea motiv, întemeiat tot pe încălcarea principiului respectării termenului rezonabil care rezultă din articolul 41 alineatul (1) și din articolul 47 al doilea paragraf din cartă, este împărțit în trei aspecte. Ca urmare a acestei încălcări și cu titlu de reparație, recurenta solicită reducerea cu 25 % a quantumului amenzii care i-a fost aplicată. În această privință, ea susține că fiecare an de întârziere în examinarea cauzei ar trebui să determine o reducere cu 10 % a quantumului amenzii aplicate și fiecare perioadă mai mare de șase luni și mai mică de un an o reducere cu 5 % a acestui quantum.
- 55 Prin intermediul primului aspect al acestui motiv, recurenta impută Tribunalului că și-a încălcat obligația de a judeca într-un termen rezonabil cauzele care îi sunt prezentate, ținând seama de termenul de cinci ani și nouă luni care s-a scurs între introducerea acțiunii de către aceasta și pronunțarea hotărârii atacate, inclusiv o perioadă de patru ani și două luni între închiderea procedurii scrise și faza orală a procedurii.

- 56 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului menționat, recurenta impută Tribunalului că a încălcat principiul respectării termenului rezonabil prin faptul că nu a apreciat împreună durata procedurilor administrative și jurisdicționale, care, în ansamblul său, a depășit 11 ani. În susținerea argumentației sale, aceasta face trimitere la punctul 240 din Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Solvay/Comisia (C-109/10 P, EU:C:2011:256).
- 57 Prin intermediul celui de al treilea aspect al aceluiași motiv, îndreptat împotriva punctelor 245-265 din hotărârea atacată, recurenta impută Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept atunci când că a considerat că procedura administrativă fusese efectuată într-un termen rezonabil.
- 58 În susținerea acestui aspect, ea arată că perioada de cinci ani de examinare a prezentei cauze de către Comisie nu poate fi justificată de complexitatea litigiului sau de comportamentul întreprinderilor cercetate, care au colaborat, toate, la procedură.
- 59 Aceasta subliniază de asemenea că, la punctele 245-250 din hotărârea atacată, Tribunalul a luat în considerare în mod eronat, în vederea analizării duratei procedurii administrative, faptul că Comisia respectase termenul de prescripție pentru a impune amenzi în materie de concurență. Aceasta impută de asemenea Tribunalului că nu a ținut seama în cadrul aprecierii sale, la punctele 251-265 din hotărârea atacată, de începutul procedurii administrative, și anume perioada care s-a scurs între luna octombrie a anului 2002 și luna iunie a anului 2004, în care Comisia a putut să analizeze cererea de clemență a grupului BP și a efectuat controalele solicitate prin această cerere.
- 60 Comisia arată că, în ceea ce privește afirmațiile privind încălcarea termenului rezonabil în cadrul procedurilor atât administrative, cât și jurisdicționale, luate separat sau împreună, îi revine recurentei sarcina de a sesiza Tribunalul cu o acțiune în despăgubire. Aducă că, în orice caz, aceasta nu aduce niciun element de natură să demonstreze că procedura în fața Comisiei și/sau a Tribunalului a fost excesiv de lungă având în vedere împrejurările speței.

Aprecierea Curții

- 61 În ceea ce privește al treilea aspect al celui de al cincilea motiv, prin care recurenta impută Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că procedura administrativă nu a depășit un termen rezonabil, trebuie amintit că, deși încălcarea principiului respectării termenului rezonabil poate justifica anularea unei decizii adoptate la finalul unei proceduri administrative întemeiate pe articolul 101 TFUE sau 102 TFUE, întrucât presupune și o încălcare a dreptului la apărare al întreprinderii în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 septembrie 2006, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punctele 42 și 43), încălcarea de către Comisie a termenului rezonabil al unei astfel de proceduri administrative, presupunând că este dovedită, nu poate conduce la o reducere a cuantumului amenzii aplicate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2014, *Bolloré/Comisia*, C-414/12 P, nepublicată, EU:C:2014:301, punctul 109).
- 62 Or, în speță, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 54, precum și al punctelor 57-59 din prezenta hotărâre, este cert că, prin intermediul criticilor sale care privesc atât luarea în considerare de către Tribunal a faptului că termenul de prescripție nu s-a scurs pentru a constata inexistența unei durate excesive a procedurii administrative, cât și neluarea în considerare de către Tribunal a unei părți a procedurii administrative în litigiu, recurenta urmărește numai să obțină o reducere a cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.
- 63 Fără a avea în vedere temeinicia sa, al treilea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie să fie, în consecință, respins ca inoperant.

- 64 În ceea ce privește al patrulea motiv, precum și primul aspect al celui de al cincilea motiv al recursului, întemeiat pe încălcarea de către Tribunal a termenului rezonabil de judecare, trebuie amintit că încălcarea săvârșită de o instanță a Uniunii a obligației sale rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din cartă de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizată, în pofida competenței de fond recunoscute Tribunalului în temeiul articolului 261 TFUE și al articolului 31 din Regulamentul nr. 1/2003, trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire introdusă la Tribunal, o asemenea acțiune constituind un remediu efectiv. Astfel, o cerere prin care se solicită repararea prejudiciului cauzat de nerespectarea de către Tribunal a unui termen de soluționare rezonabil nu poate fi introdusă direct la Curte în cadrul unui recurs, ci trebuie introdusă chiar la Tribunal (a se vedea în special Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 66, Hotărârea din 9 octombrie 2014, ICF/Comisia, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punctul 57, precum și Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctele 17 și 18).
- 65 Tribunalul, având competență în temeiul articolului 256 alineatul (1) TFUE și sesizat fiind cu o cerere de despăgubiri, are obligația de a se pronunța asupra unei astfel de cereri statuând într-un complet diferit de cel care a trebuit să soluționeze litigiul care a determinat procedura a cărei durată este criticată (a se vedea în special Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 67, Hotărârea din 9 octombrie 2014, ICF/Comisia, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punctul 58, precum și Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 19).
- 66 În aceste condiții, având în vedere că este evident, fără a fi necesar ca părțile să prezinte elemente suplimentare în această privință, că Tribunalul și-a încălcat în mod suficient de grav obligația de a se pronunța în cauză într-un termen rezonabil, Curtea poate stabili acest fapt (a se vedea în special Hotărârea din 9 octombrie 2014, ICF/Comisia, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, punctul 59, precum și Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 20).
- 67 Această situație se regăsește în speță. Durata procedurii desfășurate în fața Tribunalului, și anume aproape cinci ani și nouă luni, care cuprinde, în special, o perioadă de patru ani și o lună care s-a scurs, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 92-94 din hotărârea atacată, fără niciun act de procedură, între încheierea procedurii scrise și ședința de audiere a pledoariilor, nu se poate explica nici prin natura, nici prin complexitatea cauzei, nici prin contextul acesteia.
- 68 Astfel, pe de o parte, litigiul supus judecării Tribunalului nu prezenta un grad de complexitate deosebit. Pe de altă parte, nu reiese nici din hotărârea atacată, nici din elementele furnizate de părți că această perioadă de inactivitate s-a dovedit a fi justificată în mod obiectiv sau că recurenta contribuisese la aceasta.
- 69 Din considerațiile prezentate la punctul 65 din prezenta hotărâre rezultă însă că al patrulea motiv, precum și primul aspect al celui de al cincilea motiv al prezentului recurs trebuie respinse.
- 70 În ceea ce privește al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, prin care recurenta impută Tribunalului că nu a apreciat împreună durata fazelor administrativă și jurisdicțională pentru a aprecia, global, caracterul rezonabil al acestora, trebuie să se mai arate că acesta urmărește să obțină o reducere a cuantumului amenzii aplicate recurentei.
- 71 Or, presupunând chiar că, contrar constatărilor Tribunalului din hotărârea atacată, o încălcare a dreptului la respectarea termenului rezonabil poate fi dovedită ca urmare a duratei prelungite a procedurii administrative și jurisdicționale la care a fost supusă CEPSA, o astfel de încălcare nu poate, în sine, să conducă Tribunalul sau Curtea, în cadrul unui recurs, la a reduce cuantumul amenzii care i-a fost aplicată acestei societăți în temeiul încălcării în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2014, Bolloré/Comisia, C-414/12 P, EU:C:2014:301, punctul 107).

72 Prin urmare, al doilea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins.

73 În consecință, al patrulea și al cincilea motiv trebuie respinse în totalitate.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului în versiunea aplicabilă litigiului

74 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, recurenta susține că Tribunalul a încălcat articolul 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului în versiunea aplicabilă litigiului prin obligarea CEPSA la plata cheltuielilor de judecată, în condițiile în care ar fi trebuit, ținând seama de faptul că ambele părți au căzut în pretenții în ceea ce privește argumentația lor, să repartizeze între acestea cheltuielile de judecată.

75 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, în ipoteza în care toate celelalte motive ale unui recurs au fost respinse, concluziile privind pretinsa neregularitate a deciziei Tribunalului cu privire la cheltuielile de judecată trebuie respinse ca inadmisibile, în temeiul articolului 58 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit căruia recursul nu poate privi exclusiv taxele și cheltuielile de judecată (a se vedea în acest sens Ordonanța din 13 ianuarie 1995, Roujansky/Consiliul, C-253/94 P, EU:C:1995:4, punctele 13 și 14, precum și Hotărârea din 2 octombrie 2014, Strack/Comisia, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, punctul 151).

76 Întrucât recurenta a căzut în pretenții în ceea ce privește cele cinci motive ale recursului, ultimul motiv, referitor la repartizarea cheltuielilor de judecată, trebuie declarat de asemenea inadmisibil.

77 Prin urmare, acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

78 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

79 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

80 Întrucât Comisia a solicitat obligarea CEPSA la plata cheltuielilor de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentei proceduri de recurs.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Compania Española de Petróleos (CEPSA) SA la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături